

ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У статті розглянуто особливості та механізми правового захисту сучасної української еміграції. Проаналізовано причини “четвертої хвилі” української еміграції, визначено принципи внутрішньої політики України щодо емігрантів.

Ключові слова: міграція, міграційні процеси, українська міграція, українська діаспора, захист прав.

Складні й неоднозначні процеси розвитку українського етносу, тривалої його розірваності, відсутність консолідації, негативний вплив зовнішніх факторів призвели до того, що нині майже третина українців опинилася за межами своєї держави. Зазначена проблема останніх п'ятнадцять років в Україні широко обговорюється і є суспільно значимою. Зростання масштабів трудової міграції з України, її вплив на всі сторони суспільного життя, на розвиток міждержавних відносин, соціальної сфери, економіки, демографічної ситуації привертають особливу увагу науковців. Цією проблемою займається ряд авторів, які розкривають різні аспекти міграції, такі як Т.Бевз, А.Мокій, М.Талан, С.Чехович, Ю.Цирфа, Т.Лаврук, Т.Вісленкова, Г.Чайка, С.Вересюк та інші.

Міграційні рухи є індикатором реакції населення на зміни в економічному, політичному й соціальному житті. Явище міграції далеко не нове, воно виникло внаслідок скорочення і вивільнення робочої сили, зупинки виробництва, банкрутства та ліквідації підприємств промисловості тощо. Однією з домінуючих тенденцій України у сфері міжнародних економічних відносин є інтеграція у світове господарство, саме тому проблема української еміграції є актуальною проблемою сьогодення.

Мета статті – вивчення процесу вдосконалення правових механізмів щодо розв'язання проблем сучасної трудової міграції “четвертої хвилі”, дослідження особливостей удосконалення законодавчої бази стосовно регламентування взаємодії України із закордонними українцями, упорядкування міграційних потоків.

Під міграцією розуміють зумовлене економічними, а також політичними, соціальними причинами постійне або тимчасове переміщення працездатного населення з одних країн до інших. Міграція є складовою світової системи господарювання, вона – результат еволюції робочої сили, системи міжнародного поділу праці та інтеграції. За розрахунками експертів ООН, у 2000 р. близько 140 млн людей, тобто близько 2% світового населення, мешкали не в тій країні, у якій народилися.

Еміграція має позитивні й негативні сторони. Позитивна сторона полягає в тому, що міграція є способом вирішення довготривалих економічних і демографічних проблем на рівні суспільства в цілому. Зайнятість, зменшення реального показника рівня безробіття, збереження трудових навичок, можливість отримання доходів, надання допомоги своїй сім'ї (за різними оцінками така допомога щороку становить від 2,5 до 5% ВВП) та обмін досвідом. Різні форми зовнішньої та внутрішньої міграції в цьому випадку являють собою фактори стримування природного зменшення населення.

Разом з тим до негативної сторони відносимо те, що міграційні процеси несуть у собі соціальні та соціокультурні загрози на рівні суспільства й окремих територіальних спільностей, відтік кваліфікованої робочої сили з України, зруйнування, у багатьох випадках, родинних зв'язків, недостатній соціальний захист трудящих-емігрантів [9, с.21].

Серед причин, які стимулюють процес міграції, більшість дослідників виокремлюють: економічні кризи, вищі стандарти праці, якості життя в економічно розвинених

країнах, попит на дешеву робочу силу. Згідно зі статистикою, загалом у світі близько 200 млн осіб залучені до процесів міжнародної міграції. За різними оцінками, від 2 до 5 млн українців постійно чи тимчасово перебувають за кордоном, причому еміграція відбувається на тлі критичного загострення демографічної кризи, яка супроводжує глибоку трансформаційну кризу [6, с.135]. Українські емігранти – це фахівці з вищою чи професійно-технічною освітою, хоча працюють вони, як правило, не за спеціальністю, здебільшого у сферах транспорту, будівництва, торгівлі, обробної промисловості. Саме тому проблема української міграції в системі перерозподілу людського капіталу набуває особливої актуальності, зокрема, у контексті необхідності підвищення конкурентоспроможності людського капіталу й економіки загалом. За різними експертними оцінками, масштаби міграційних поїздок українських громадян за кордон коливаються в межах від чотирьох до семи млн осіб – це від 8,6 до 15,1% чисельності всього населення України та від 19,5 до 34,1% економічно активного населення України працездатного віку. Таким чином, з України мігрує за кордон від п'ятої частини до третини економічно активного населення працездатного віку. Основними країнами – реципієнтами української робочої сили останнім часом виступають Росія, Польща, Чехія, Італія, Португалія, Німеччина, Словаччина, Греція, Іспанія [4, с.4].

У багатьох випадках міграція робочої сили сприяє розв'язанню проблем зайнятості, коли безробітні люди з однієї країни переїзять до іншої, де вони можуть знайти роботу. Також слід відмітити, що міжнародні міграції населення України останнім часом змінюються на користь європейських держав, зокрема, Греції, Італії, Іспанії, Португалії, Польщі, Чехії тощо. Частина громадян України, які офіційно працевлаштовані за кордоном, для країн Європейського Союзу впродовж 1996–2005 рр. варіювала в середньому в межах 60–70%, загальна чисельність офіційно працевлаштованих громадян України в країнах Євросоюзу станом на 2005 р. становила 56,5 тис. осіб, а за неофіційними даними, ураховуючи легальних і нелегальних мігрантів, сягає 3–4 млн осіб.

Надалі зберігається тенденція зростання на 2008–2010 рр. [6, с.137]. У 2010 році, за оцінками МЗС, приблизно 300 000 українців працювало у Польщі, 200 000 – в Італії, до 200 000 – у Чеській Республіці, 200 000 – в Іспанії і 150 000 – у Португалії [4, с.4].

Донедавна в українській еміграції називали три хвилі переселенського руху:

– перша – з початку 70-х років XIX століття до початку Першої світової війни XIX століття – економічна або трудова;

– друга – період між двома світовими війнами (1917–1939 рр.) – економічно-політична, її основу становили представники інтелігенції, службовці, офіцерство, ті, хто емігрував з політичних мотивів, які прагнули заснувати український рух в еміграції;

– третя – роки Другої світової війни та повоєнний період – інтелектуальна, у якій узяли участь різні верстви населення, яких об'єднувала ідея незалежності, відновлення суверенності України.

У середині 90-х рр. XX ст. виникла четверта – новітня хвиля української трудової міграції, яка переростає в еміграцію. Четверта хвиля відображує також взаємодію нової й старої еміграції з метою утвердження світового українства. Ми спостерігаємо плин четвертої еміграційної хвилі, хтось її називає трудова або заробітчанська, яка виникла внаслідок економічної кризи в країні. Висококваліфіковані спеціалісти вимушені покидати свою батьківщину в пошуках роботи й кращого заробітку. Емігранти четвертої хвилі в основному є представниками гуманітарної, технічної інтелігенції, які хочуть реалізувати себе професійно. Але не всім вдається знайти роботу, яка би відповідала їх здібностям, запитам і рівню освіти.

За останні роки різко змінилася картина української присутності за кордоном: новітня міграційно-еміграційна хвиля вже незабаром перевершить стару еміграцію, так

звану діаспору, разом з автохтонними українцями. Учені-дослідники, спостерігачі четвертої еміграційної хвилі виносять проблему нелегальних емігрантів – правову незахищеність ні з боку нашої держави, ні з боку країн їхнього перебування. Підняття цього питання досить актуальне в цей час, тому що ця проблема передбачає, у першу чергу, катастрофічність демографічної ситуації в нашому суспільстві, зникнення середнього класу населення. Здавалось би еміграція явище не нове, але різниця полягає в тому, що існування емігрантів у перших трьох хвилях відбувалося в умовах бездержавності, а четверта хвиля розпочала своє існування в суверенній незалежній державі – Україні.

Четверта хвиля еміграції має свої особливості. По-перше, вона характеризується не тимчасовістю, сотні українських сімей, покидаючи межі історичної батьківщини, уже не повертаються назад і за межами своєї рідної України створюють організації, діаспори та продовжують зберігати й ознайомлювати іноземців з нашими традиціями, культурою, досвідом. За офіційними даними та підрахунками й оцінками українських громадських організацій і церковних об'єднань, за кордоном нині мешкає близько двадцяти мільйонів іноземних громадян українського походження (це число не враховує заробітчани-мігрантів, переважно нелегалів, кількість яких становить від трьох до семи мільйонів осіб). Вони живуть у близько ста країнах світу. Для означення всіх українців, які проживали й мешкають поза межами України, використовують термін “українська діаспора” [1, с.33]. Іншими словами, цей термін фіксує факт перебування певної частини української етнічної спільноти за межами території її ядра – України.

Головною проблемою четвертої хвилі еміграції є утвердження авторитету України, захист української діаспори в широкому розумінні цього слова, її вивчення, збереження етнічного обличчя. Із цією метою в серпні 1992 р. у Києві відбувся I всесвітній форум українців, на якому було прийнято ухвалу про створення в Україні громадського координаційного органу, спрямованого на консолідацію і утвердження світового українства в новітньому світовому просторі. Саме міжнародна громадська організація Українська всесвітня координаційна рада (далі – УВКР) стала органом, який об'єднує понад 800 українських громадських вітчизняних і закордонних організацій. УВКР очолив відомий політик і поет Іван Драч [1, с.35]. Згодом головою було обрано громадського й політичного діяча, правозахисника Михайла Гориня, який зазначав: “...ми повинні зробити все можливе, аби держава вважала своїм завданням вивчення цих громад і допомогу їм, а українці за кордоном, зі свого боку, – утверджували б авторитет України в тих країнах, де вони знаходяться. Інші країни це роблять” [1, с.44].

Уже сформовані новітні українські громадські організації в Італії, Португалії, Іспанії, США, Канаді, Греції, Болгарії, інших країнах. З'їзди українських громадських організацій четвертої хвилі еміграційних процесів мають за мету розв'язати проблеми трудової міграції й соціального захисту шляхом винесення вимог, завдань перед владними структурами.

До процесу регулювання потоків міжнародних міграцій активно залучені міжнародні організації: Комісія ООН з народонаселення, МОП, ВООЗ, ЮНЕСКО, Міжнародна амністія. Країни – члени Ради Європи зобов'язані виконувати Європейську конвенцію про права людини, загальну декларацію прав людини й Міжнародний пакт про громадські та політичні права, Конвенцію ООН про захист прав трудящих-мігрантів і членів їх сімей. Сучасна міграційна європейська політика визначається Шенгенськими угодами 1985 та 1990 рр., Дублінською конвенцією 1990 р., Маастрихтським договором 1992 р. та Амстердамським договором 1997 р. [3, с.177].

Упродовж років незалежності створена законодавча база, яка регламентує взаємодію України із закордонними українцями. Кількість законодавчих актів станом на 2006 р. становила понад 30 документів [1, с.37]. Протягом 2007–2009 рр. переглядалися положення про тимчасову міграцію громадян України для роботи за кордоном.

Основним документом, розробленим для реалізації ст. 12 Конституції України щодо задоволення національно-культурних і мовних потреб закордонних українців, є Національна програма “Закордонне українство”. 4 березня 2004 р. Верховна Рада України прийняла Закон України “Про правовий статус закордонного українця”, у якому передбачається забезпечення прав українських меншин за кордоном, створення оптимальних умов і можливостей для задоволення їхніх соціальних, культурно-освітніх, інформаційних та інших потреб, сприяє укладенню міжнародних договорів про співробітництво в галузях культури, освіти, соціального захисту тощо [1, с.44].

Конституція України закріпила основні засади міграційної державної політики України з питань міграції людини й громадянина. Її метою є цілеспрямоване впорядкування міграційних потоків, подолання негативних наслідків неорганізованих і неконтрольованих процесів міграції, забезпечення прав мігрантів, їх інтеграції в політичне, юридичне, соціально-економічне та культурно-національне середовище проживання тощо [10, с.11].

Отримані результати проведеного дослідження Львівської комерційної академії та Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у Львові показали, що з урахуванням даних інших країн ЦСЄ, можуть розглядатися як підстава для обґрунтування відповідних двосторонніх міждержавних угод з країнами ЄС щодо лібералізації руху людського капіталу на взаємовигідних умовах. Учені пропонують такі заходи: укладення двосторонніх угод між Україною та країнами ЄС щодо регулювання міграційних потоків, а також статусу мігрантів із чітким визначенням їхніх прав та обов’язків; усунення асиметричності візової політики, яка певною мірою гальмує розвиток зовнішньоекономічних зв’язків між Україною та ЄС; удосконалення прикордонної інфраструктури з метою пришвидшення оформлення перетину кордону; активізацію транскордонного співробітництва; реалізацію інноваційно-інвестиційної моделі співробітництва на протигагу ресурсно-торговельній [6, с.141].

Ураховуючи одну з основних рис українців – відданість і прагнення, де би ми не були, до єдності й допомоги один одному – українські емігранти робили й будуть робити все, щоб рідна держава завжди відчувала присутність і відданість Україні. Четвертій хвилі української еміграції властива активна діяльність за межами рідної держави щодо покращення її долі. Із цією метою в січні 2005 р. у Києві відбулася науково-практична конференція “Українці: світова нація перед викликами ХХІ століття”, де, крім ряду секцій, працювала секція “Нова хвиля української трудової міграції та еміграції” [1, с.41]. На базі Національного університету “Львівська політехніка” у 2006 р. відбулася Перша міжнародна науково-практична конференція “Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті”, до участі в якій зголосилося 245 осіб з-понад 20 країн світу. Окрім цих конференцій, були проведені дискусійні заходи в інших країнах, зокрема, Республіці Болгарія, фестиваль у м. Астана (Казахстан).

Найголовнішою подією став ІV Всесвітній форум українців, який відбувся 18–20 серпня 2006 р. у м. Київ. Особливістю роботи цього форуму було те, що в ньому взяли участь 70 представників т. зв. “четвертої хвилі” еміграції. УВКР аналізувала стан діаспори, проблеми взаємин України із закордонним українством, об’єднання їх навколо ідеї національного відродження і гідного утвердження української нації в сучасному світі. Також у процесі роботи форуму було прийнято рішення створити нову громадську міжнародну організацію “Нова хвиля”. Метою її створення було об’єднання наших співвітчизників нової (четвертої) міграційно-еміграційної хвилі. Мова йшла про українських громадян, які працюють за кордоном (легально й нелегально) і потребують захисту громадянських, професійних, соціальних, економічних прав, сприяння реалізації ними професійних інтересів, їх повернення на батьківщину, створення в їх середовищі профспілкового руху, а також організація співпраці між представниками нової

української трудової еміграції з громадськими організаціями, державними органами України, й з уже існуючими об'єднаннями закордонних українців [8]. На цьому форумі виступив міністр праці та соціальної політики Папієв Михайло Миколайович (листопад 2002 – лютий 2005 рр., серпень 2006 – листопад 2007 рр.), яким було зазначено, що в Україні створено нормативну базу з питань захисту прав українських емігрантів. Він наголосив на привертненні уваги державних установ і громадськості до проблем трудових мігрантів. Також був виголошений подальший план роботи: формування в середовищі трудових мігрантів мережі фахових, профспілкових, допорогових, інформаційно-культурних, добродійних і низки інших об'єднань для вирішення проблем українських емігрантів і їх родин. Було поставлено ряд завдань, таких як: сприяння реєстрації наших співвітчизників у консульських установах України за кордоном, що створить передумови для укладення відповідних міждержавних угод про тимчасову трудову міграцію, що гарантує незалежний соціальний захист, реалізацію громадянських (зокрема, виборчих) прав, пенсійного забезпечення. Інформування про це українських мігрантів, усунення сумнівів і здогадок у плані незахищеності наших громадян.

М.Папієв як чільник провідного органу виконавчої влади у сфері трудової міграції запевнив у повсякденній увазі свого відомства до вирішення проблем працюючих за кордоном українців і створення умов для їх зайнятості у власній державі, що сприяє розробці й прийняттю Національної програми повернення українців на батьківщину. Також прискорення схвалення концепцій національної політики щодо українців за кордоном і державної міграційної політики, а саме: створення Національної дослідницької інституції “Світове українство”, Української світової інформаційної мережі, Національного центру ділового співробітництва й Українського світового банку, та розглянути ряд фінансових питань з реалізації національної стратегії в інтересах світового українства [8].

З метою посилення правового та соціального захисту громадян України за кордоном у березні 2007 року прийнято Закон України “Про ратифікацію Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів”, що сприяє вдосконаленню державної системи правового та соціального захисту громадян України за кордоном, які працюють у країнах Ради Європи. На думку багатьох дослідників, основи міграційної політики в Україні сформовано, але управління процесами міграції ще не є досконалим. Наведені на початку матеріалу цифри та факти переконливо свідчать: в Україні не сформовано державної міграційної політики, яка б відповідала інтересам держави й українського суспільства в цілому. Тому вдосконалення законодавчо-нормативної бази, яка повинна комплексно регулювати питання трудової міграції українських громадян, одне з головних завдань держави, а також питання домовленостей та укладання договорів України із сусідніми країнами щодо спрощеного візового режиму, умов перетину кордонів і перебування українських громадян прикордонних регіонів України на території сусідніх країн [4, с.4].

Новий підхід держави до закордонних українців виголосив на IV Всесвітньому форумі Президент України Віктор Ющенко. Він полягає в тому, що держава не повинна ділити українців на “своїх” і “чужих”, громадян України й іноземців. Україна має вести рівний діалог і допомагати всім українцям, де б вони не проживали, громадянами яких би країн вони не були [1, с.44].

У Верховній Раді України 14 жовтня 2009 року відбулося парламентське слухання на тему “Закордонне українство, сучасний стан та перспективи розвитку”, де обговорювалися звернення українських заробітчани Італії, Іспанії та Португалії. Серед вимог заробітчани: закріпити статус трудових мігрантів, покращити роботу українських консульств за кордоном, забезпечити правом страхування, зокрема на випадок смерті, а також визнати в Україні закордонні дипломи про освіту [4, с.4].

Силами української діаспори здійснюється велика робота з популяризації України й українства у світі. Діяльність українських діаспор – важливий крок у напрямі підтримки національної ідентичності, відстоювання національних інтересів України за межами своєї рідної держави. Виконання Закону України “Про правовий статус закордонного українця”, постійна співпраця в галузі освіти, культури, сталого інформаційного зв’язку зможуть пригальмувати зростаючу асиміляцію діаспори.

Також, на нашу думку, важливим питанням для українських емігрантів є проблема з’єднання із сім’ями. У цьому напрямі вже зроблені певні кроки. У 2011 р. набере чинності “блакитна карта” [9, с.17]. Цей документ надає мігрантам можливості приєднання до членів сім’ї, швидкого працевлаштування, дає статус особи, яка має можливість легального перебування, отримання житла, законного перебування на території іншої держави в пошуках іншої роботи, очікування результату та ін.

Інтеграція України у світову економічну систему передбачає розробку та здійснення продуманої і збалансованої державної політики у сфері міграції. Від рівня регулювання процесів трудової міграції залежить налагодження стосунків між Україною та іншими державами світу, визнання і престиж нашої країни на міжнародному ринку праці. Інтеграція України в міжнародний ринок праці – це не далека перспектива, а реальність сьогодення, яка відіграє надто важливу роль для держави. На державному ж рівні повинна бути вирішена проблема нерационального використання наявного людського капіталу в Україні, що зумовлено неефективністю інституційної інфраструктури щодо процесу формування людського капіталу та міжнародного обміну трудовими ресурсами.

У сучасних умовах світової кризи існує необхідність в уніфікації підходів до міграційної політики, що стає важливим фактором міжнародної безпеки, соціального захисту прав наших співвітчизників, тому розв’язання проблем, пов’язаних з регулюванням міграції, висувається на перше місце в міжнародному порядку. Слід звернути увагу на ефективність соціальних інститутів, їх здатність виконувати регулятивну, адаптивну й інтеграційну функції. Політика держави при цьому повинна бути збалансованою і продуманою, опиратися на міжнародний досвід країн експортерів та імпортерів робочої сили. В Україні на державному рівні слід вивчати вплив фахівців за кордон, вести належний державний статистичний облік, посилити правову й соціальну захищеність громадян. Держава повинна турбуватися про проблеми українських емігрантів шляхом укладання двосторонніх міждержавних угод, що дозволить створити стратегію захисту й розвитку духовно-інтелектуального ресурсу нації.

1. Бевз Т. Сучасна українська діаспора: проблеми і перспективи / Т. Бевз // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 34 (підсерія “Курасівські читання”). – С. 41–45.
2. Бевз Т. Феномен української еміграції кінця XIX – початку XX ст. (за матеріалами Ю. Бачинського) / Т. Бевз, В. Яремчук // Наукові записки : зб. ПІЕНД. – 2002. – Вип. 18 (Політологія і етнологія). – С. 62–70.
3. Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція, присвячена 140-річчю заснування першого українського культурно-освітнього товариства на Буковині “Руська бесіда” : тези (Чернівці, 27–28 листоп. 2009 р.) / наук. ред. О. В. Добржанський. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2009. – 370 с.
4. Державна політика в галузі трудової міграції потребує вдосконалення // Голос України. – 2010. – 21 січня. – С. 4–5.
5. Еміграція: причини та наслідки // Наука і суспільство. – 2007. – № 5–6. – С. 31–34.
6. Мокій А. Міжнародна трудова міграція в Україні та проблеми формування інституцій у процесі поглиблення євроінтеграції / Мокій А., Флейчук М., Куревіна І. // Українська міграція до Європи та розв’язання пов’язаних із нею регіональних проблем : зб. матеріалів міжнар. наук. конф., 24 берез. 2008 р., Тернопіль / за заг. ред. О. С. Власюка. – К. : ПЦ “Фоліант”, 2008. – С. 135–158.
7. Робота за кордоном : переваги, втрати, ризики // Людина і праця : журнал із соціально-економічної проблематики. – 2009. – № 7. – С. 21–23.

8. Талан М. Актуалізовано проблеми українських трудових мігрантів за кордоном / М. Талан, В. Берлінський // Людина і праця : журнал із соціально-економічної проблематики. – 2006. – № 9. – С. 23–24.
9. Цирфа Ю. ЄС лібералізує ринки праці / Ю. Цирфа // Віче. – 2009. – № 1–2. – С. 16–17.
10. Чехович С. Міграційне право України / С. Чехович. – К. : Школа, 2003. – 368 с.
11. Шлыкова Е. В. Социальная приемлемость нововведенной миграции / Е. В. Шлыкова // Социальные исследования. – 2008. – № 2. – С. 56–66.

Features and mechanisms of right defence of modern Ukrainian emigration are considered in the article. Reasons of "fourth wave" of Ukrainian emigration are analysed, certainly principles of domestic policy of Ukraine in relation to emigrants.

Key words: migration, migration processes, Ukrainian emigration, Ukrainian Diaspora, state building processes.

УДК 06.07:616-082 (477.83/.86)

ББК 66.7 (4 Укр)

Нестор Федорак

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МЕДИЧНОМУ Й САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ УКРАЇНЦІВ ГАЛИЧИНИ (1920–1930-ті роки)

У статті розглянуто стан медичного обслуговування в Галичині в 1920–1930 рр. Через високу вартість послуг воно було недоступним більшості українського населення, яке, разом з тим, не мало елементарних знань з основ гігієни й санітарії. Автор розкриває недоліки в державній системі охорони здоров'я та діяльність національних громадських інституцій.

Ключові слова: медичне обслуговування, національні громадські інституції, охорона здоров'я, Галичина.

На початку ХХІ ст. Україна опинилася на одному з останніх місць в Європі за тривалістю життя. Загальний рівень здоров'я її населення бажає бути кращим. На жаль, не поодинокими залишаються факти масового отруєння людей, зокрема й дітей, як у сфері громадського харчування, так і в домашніх умовах. При цьому вартість медичних послуг продовжує зростати, а дороговартісні препарати стають недоступними дедалі більшій частині хворих.

За таких умов недостатньо задіяним залишається фактор масової пропаганди здорового способу життя й необхідності додержання санітарно-гігієнічних норм у всіх сферах життєдіяльності. Не менш гострою є проблема надання високоякісних безкоштовних медичних послуг малозабезпеченим верствам населення. У зв'язку із цим, гадаємо, досвід і практика діяльності національних громадських інституцій за міжвоєнного періоду в Галичині викликає не лише наукове зацікавлення, а й матиме практичну значущість для сьогодення. Тим паче, що порушена проблема залишається маловивченою у українській історіографії.

Мета статті полягає в розкритті діяльності в міжвоєнний період ХХ ст. українських інституцій Галичини, передусім “Народної лічниці”, Українського гігієнічного товариства, у медичному обслуговуванні малозабезпечених верств населення та з'ясуванні їхньої ролі у формуванні основ санітарно-гігієнічних знань засобами масового просвітництва.

Найвизначнішою національною інституцією, покликаною надавати медичну опіку найбільшій частині населення, стала “Народна лічниця”, що посідала особливе місце в структурі громадських інституцій Галичини. Ініціаторами її створення виступили українські лікарі на чолі з Є. Озаркевичем, які наприкінці 1902 р. розробили статут громадського закладу, що мав надавати безкоштовну медичну допомогу й ліки неза-